

ROK 1993

...i dnes tu žije človek ako žil od nepamäti, žije tu v súlade s odvekým rytmom ročných období a v súzvuku s prísnyimi zákonmi zeme, hôr. Žije tu vo svete, v ktorom sa rodia noví ľudia, žije v dôvernom priateľstve s prírodou i krajinou. Žije tu, pretvára prírodu a okolie, kde sa sám zrodil.

História

Platidlá: /Materiály z časopisu Múzejníček 3. ročník./

Po rozpade Rakúsko-Uhorska naďalej po celom území bývalej monarchie sa vo väčšine krajín uskutočnila v prvých mesiacoch roku 1919. U nás sa začala uskutočňovať dňa 26. februára 1919, kedy vláda uzavrela hranice a začali kolkovať Rakúsko-Uhorské bankovky. Kolkovanie trvalo v českých zemiach a na Slovensku do 12. marca 1919. Platným obeživom sa stali okolkované rakúsko-uhorské bankovky v hodnote 1 a 2 koruny a mince 10, 20, 50, 100, 1000. Československý kolok, ktorý sa lepil na bankovky, zodpovedal vždy 1% minimálnej hodnoty kolkovanej bankovky.

Platidlá v roku 1993: 31.12.1992 končí svoju existenciu Československo a vznikajú dva samostatné štáty Česká a Slovenská republika. Na základe podpísaných zmlúv existuje medzi nimi menová únia. Aj keď sa existencia menovej únie predpokladala na dlhšiu dobu, už v januári 1993 sa v oboch republikách začalo kolkovanie Československej bankovky a od 8. februára 1993 vzniká na Slovensku ako menová jednotka slovenská koruna. Od tohto dátumu sú platné platidlá okolkované československé bankovky v hodnote 20, 50, 100 a 500 korún, neokolkovaná ostala desaťkorunáčka a mince. Bola pripravená tlač a razba nových slovenských bankoviek a mincí. Ako prvé platidlo Slovenskej republiky sa do obehu dostáva minca v hodnote 10 korún.

Doprava a obyvatelia: /Materiály „Kysuce“ vydané v roku 1990./

Prvý vlak Košickobohumínskej trate prešiel Kysucami v roku 1871.

Počet exekúcií vzrástol v roku 1917 do roku 1933 z 39 na 4 000. V rokoch 1923 – 1931 odišlo za prácou do cudziny 5 834 kysučanov. Roku 1930 na 1 000 úmrtí pripadalo 408 kojencov, najmä v okrese Kysucké Nové Mesto. V okrese Čadca od roku 1919 – 1928 zomrelo 3 213 detí.

Sčítanie ľudu: /Obecná kronika obce Čierne./

Obec:	rok 1900	rok 1910	rok 1920	rok 1930	rozloha - km ²
Čadca	4 629	5 207	5 698	6 633	42,66
Horelica	1 048	1 091	1 152	1 390	13,31
Čierne	1 791	1 797	1 769	2 129	20,67
Svrčinovec	1 592	1 700	1 729	2 115	15,58
Skalité	2 440	2 390	2 506	2 818	33,04
Raková	3 221	3 376	3 168	3 217	41,04

Národnosť prevažovala slovenská, česká tzv. Čechoslováci, potom maďari, iní cudzinci. Náboženstvo prevažovalo katolícke, potom grékokatolícke, evanjelické a iné.

Počasie

Zima bola na sneh v tomto roku štedrejšia ako vlani. Ešte v apríli sa držal sneh. Jar bola mierna, máj pekný teplý mesiac podľa dlhodobého normálu. Prvé teplé dni prišli už 22., 23., 24., 25. apríla, kedy teploty vystúpili až na 24 - 26°C. Leto bolo veľmi pekné a teplé. Teploty vystupovali v priemere 32 - 34°C. 24. júla 1993 bol najteplejší deň v roku. Posledný augustový týždeň nastalo mierne ochladenie, ktoré sa už postupne udržiavalo a leto prešlo do jesene, ktorá bola dosť suchá, spadlo málo zrážok. Výraznejšie ochladenie nastalo po 20. októbri 1993.

Poľnohospodárstvo a priemysel

Poľnohospodári v tomto roku vrátili niekoľko hektárov ornej pôdy súkromne hospodáriacim roľníkom ako i lesy, niektoré časti sa vrátili do súkromného sektoru. Pestovali ako po iné roky najviac zemiaky a raž. Zo živočíšnej výroby sa zamerali na chov hovädzieho dobytku.

V oblasti priemyslu ostáva v obci mliekareň, ktorej starú časť v rámci reštitúcie vrátili rodine Jurišovcov. Bol to objekt, ktorý slúžil ako sklad. Mliekareň patrila Štátnemu majetku v Čadci. Od decembra 1993 prechádza na samostatnú dráhu ako Svrčinovská mliekareň. Svoj sortiment rozšírila a obohatila naše obchody o domáce výrobky ako jogurty, syry, maslo.

Obecný podnik „Kovogres“

V roku 1993 bola jeho činnosť rozdelená na osem hlavných smerov:

1. výroba kotlov na tuhé palivo, pokles výroby oproti roku 1992 bol o 48%
2. výroba priamovykurovacích elektrokotlov, o tento druh kotlov bol veľký záujem
3. montáž ústredného kúrenia, v tejto oblasti bol najväčší pokles. V tomto roku namontovali iba jedenásť.
- 4., 5. montáž vnútornej kanalizácie a rozvodu teplej a studenej vody
6. zámočnícke práce
7. dopravné služby
8. služby pre obyvateľstvo, v tejto oblasti je zahrnuté najmä údržba verejného osvetlenia, odvoz TKO a správa cintorína

Opis obce

Naša obec je rozlohou veľmi roztrieštená. Je opticky rozdelená do viacerých častí, ktoré vznikli postupne. Medzi najstaršie osady, ktoré boli asi pôvodné prvé osady pri založení obce sú osada Potok a Závršie. Tieto osady sú typické tým, že jej obyvatelia sú akosi oddelení od verejného života v obci. Skôr inklinujú k Čadci a Čadečke, kde chodia deti aj do školy i do kostola. Dá sa povedať, že títo občania vybavujú iba matričné doklady na obecnom úrade a sú pochovávaní na miestnom cintoríne. V osade Potok žijú prevažne starí a starší občania,

hoci pekná príroda láka späť z mesta i mladých. Architektúra prevažuje staršia, drevené domy. Myslím si ale, že ľudia sú tam akýsi milší, neoplyvnení zhom modernej doby.

Osada Závrsie je rozdelená na časti – pľace u Liščáka, kde žije najväčší počet starých občanov, Bordža, Škradné a u Deja. V tejto osade sú domy novopostavené spoločne so starou zástavbou, ktorá dominuje hlavne v osade u Liščáka.

Druhou odľahlejšou osadou sú „Zatky“, ktorá sa taktiež delí na menšie osady, ohľahlejšie od centra. Ide o osady ako Puraš, u Privarčoka, pod Valy, Bučky, u Kulle, Ráztočky. Sú to osady s menšou zástavbou a staršími občanmi. Mladí si stavajú rodinné domy bližšie k centru. Na začiatku tejto osady bývajú cigáni, ktorí majú vystavaný rodinný dom s menšími drevenými prístavbami, ktoré sú dominantou hlavne v lete, kedy sa počet týchto obyvateľov zvýši. V súčasnosti ich tam býva asi 25 – 30 osôb. Väčšinou ich päť až šesť nebýva prihlásených. Táto osada je charakteristická inou mentalitou ľudí ako v centre. Jeden z rušivých momentov, ktorý zasiahol do pokojného života tejto osady je zriadenie colnice a priechod do Českej republiky. Deti dochádzajú do školy autobusom MHD. Vzdialenosť osady je asi 3 km. Vzdialenosti menších osád k autobusu je 2 km.

Časť „u Mišov“ je taktiež charakteristická trochu iným spôsobom života tu žijúcich ľudí od centra. Žijú tu ľudia rozvetvených asi troch – štyroch rodín, to je jedná zo zaujímavosti. Sú to rodiny Kupkovcov, Strýčkovcov, Kopčanovcov, Kubančakovcov. Medzi ďalšie osady patria osady: u Katroka, Krišice, Hlaváča, Berka, Švoľka, pod Hájkou, u Blažkov, Bubna, pod Grapami, u Janka, Matiaška, Cyprichov, Jurišov, Vajdíka, Mešťana, pod Brezami, u Skorky, Kubale, pod cintorínom, ktorí ľudia volajú i Amerika a Kolónia. Celá dedina sa v rečiach ľudí delí i na Vyšný koniec a Nižný koniec. Takto dedinu volajú iba ľudovo, žiaden písomný záznam o takomto rozdelení neexistuje.

Obyvateľstvo

V tomto roku sa narodilo 56 nových detí. Počet obyvateľov dosiahol 3 178 ľudí. Odstáhovalo sa 54 osôb a prisťahovalo sa 61 občanov. Do matriky boli zapísané tieto cudzie priezviská, ktoré sa doposiaľ v obci nevyskytovali: Ďurkáč, Kocúrek, Polákovič, Slíž.

V roku 1993 bolo uzatvorených 18 manželstiev, z toho 2 boli na obecnom úrade a ostatné boli cirkevné. Rozviedlo sa 5 manželstiev. Zomrelo 32 občanov.

Šport a kultúra

Naša TJ Beskyd sa i v tomto roku zameriavala na futbalový klub. Finančné prostriedky i v tejto oblasti boli krátené, preto súťaž a iné funkcie boli ťažko zabezpečované.

V lete sa konal „Turnaj – Memoriál Františka Zákopčana“, ktorého sa zúčastnili kluby zo Svrčinovca, Čierneho, Čadce, Mostov a Jablunkova. Prvenstvo si vybojoval náš klub TJ Beskyd.

5. júna sa konal turnaj vo futbale „o pohár starostu obce“. Tento rok sa turnaja zúčastnilo 11 mužstiev a pohár získal klub od Janka.

11. a 12. februára obec reprezentovali dve mužstvá dospelých a žiakov medzinárodnému behu na lyžiach v Skalitom. V decembri sa konali tradičné basketbalový a stolnotenisový turnaj.

V mesiaci október sa naša folklórna skupina detí zúčastnila vystúpenia v Domove dôchodcov v Čadci. Starí občania si naše deti veľmi obľúbili, preto tieto vystupovania sa niekoľkokrát opakovali.

Milé sú stretnutia starých občanov v obci. Ani v tomto roku sme na nich nezabudli a pripravili pracovníci obecného úradu stretnutie sedemdesiatročných občanov, ktoré sa konalo 30. Septembra.

V máji sa stretli ženy z celej obce, aby si pripomenuli Deň matiek, na ktorom sa predstavili folklórne súbory a deti v kultúrnom programe. Ženám sa prihovril pán starosta a pán farár.

Život v miestnej knižnici je stále pestrý i napriek tomu, že i v tomto roku obec znížila rozpočet na nákup knižného fondu.

V decembri a februári sa konali tradičné plesy kultúrneho strediska.

Zdravotníctvo

V roku 1993 v zdravotníctve pracovalo nezmenený počet pracovníkov. Lekárska starostlivosť je na dobrej úrovni. Sú zastúpení lekári pre deti, dospelých i zubný lekár. Ošetrovaných pacientov bolo v priemere rovnako ako vlani. Žiadna z epidémií ani infekčných chorôb sa nevyskytli. V sociálnej oblasti neboli zahrnuté finančné prostriedky. V rozpočte preto sociálne výpomoci pre občanov od obce boli poskytnuté len vo výnimočných prípadoch. 10 tisíc Slovenských korún bolo poskytnutých na zakúpenie protézy mladému spoluobčanovi Jánovi Tomaníčkovi. 6 500,-- Sk boli rozdelené najslabším rodinám pod sociálnym priemerom, a to na zakúpenie paliva, potravín pre deti.

Školstvo

Základná škola:

V roku 1993 navštevovalo školu celkom 370 žiakov. Vyučovalo sa na jednozmennú prevádzku. Žiaci sa začali od piateho ročníka vyučovať ako povinný predmet nemecký jazyk. I v tomto roku bolo zabezpečené stravovanie a desiate pre deti. Školská družina a klub boli ešte bezplatné, hoci sa už povrávalo o poplatkoch v týchto zariadeniach. Učiteľský zbor pracoval v zložení ako vlani. Počet krúžkov sa podstatne znížil, a to najmä preto, lebo učiteľom boli odobraté všetky odmeny a príplatky za tieto aktivity.

Materská škola:

Počet detí sa postupne znižuje. Škola na zabezpečenie niektorých akcií, ako i na nákup hračiek je nútená zabezpečiť sponzorov.

Obecné zastupiteľstvo – obec

/Zápisnice OZ rok 1993, 1994 a materiály obecného úradu./

V roku 1993 boli dvaja noví poslanci prijatí do OZ, a to za neb. Cypricha Štefana sa stal poslancov Jozef Staš a namiesto Františka Kubalíka, ktorý sa vzdal mandátu nastúpil Ignác Sirota.

Jednou zo zaujímavostí obce roku bolo zriadené centrum colnice a priechodu cez hranice do Českej republiky. Na tomto prechode bolo vydaných celkom 12 povolení súkromným firmám na špedičné a colnodeklaračné služby. V roku 1993 tu pôsobili tieto firmy: P.P.T. spol. s r.o. Trenčín, Styk s.r.o. Čadca, Apostes s.r.o. Bratislava, Intact s.r.o. Trenčín, ktorá odkúpila od posledného majiteľa i objekt motorestu v Zatkoch, Cargo Transport Bratislava s.r.o., Spedo s.r.o. Frýdek-Místek, Lednár s.r.o. Bratislava, TIKO s.r.o. Krásno nad Kysucou, Stavospol s.r.o. Turzovka, ČSAD š.p. Žilina, Boss Trans Slovakia s.r.o. Žilina, Progres Speditions Trans Námestovo s.r.o.. K 31.12. 1993 ostalo na hraničnom prechode pracovať a fungovať iba šesť týchto služieb.

Obecné zastupiteľstvo zasadalo celkom sedem krát, z toho jedno bolo mimoriadne.

29.1.93: na tomto zastupiteľstve sa schvaľovali príjmy a výdavky obce na rok 1993.

26.2.93: bolo schválené doplnujúce VZN 5/92 o verejnom poriadku.

30.4.93: 6.7.93: mimoriadne zasadnutie – sľub nového poslanca.

3.11.93: hlavným bodom jednania bol výkup pozemkov pod rozšírenie miestneho cintorína, ktoré sa začalo už v roku 1988 výberom staveniska. Geometrický plán bol vyhotovený v rplí 1989, pôda mala byť zabraná v celkovej ploche 3 561 m², náhradná rekultivácia pôdy bola prevedená na celkovej výmere 7 ha a 4 382 m². Občania nesúhlasia s výmenou pôdy, a preto sa rozšírenie cintorína stále odďaľuje.

Poslanci prejednali umiestnenie Policajného zboru SR v našej obci, ktorí budú pôsobiť od 1.1.1994 ako pohraničná polícia.

Bolo schválené i VZN o podmienkach podnikania na území katastru obce Svrčinovec.

Hlavné úlohy rozvoja obce Svrčinovec na rok 1993.

I. Investičná oblasť:

I.1. Projektová

- 1/ 1. Stupeň projektu rekonštrukcie kultúrneho domu
- 2/ 1. Stupeň projektovej dokumentácie „Vodovod u Švoľka“
- 3/ 1. Stupeň projektovej dokumentácie „Plynofikácia obce“
- 4/ 1. Stupeň projektovej dokumentácie „Kanalizácia obce“

Vykonávacie projekty:

- 1/ 2. Projekt „Dom smútku“
- 2/ 2. Projekt „Vodojem 250 m³“
- 3/ 2. Rekonštrukcia úseku cesty „Škradné“
- 4/ 2. Rekonštrukcia vodovodu u Lašuta

II. Oblasť realizácie:

- 1/ Rekonštrukcia cesty u Mišov
- 2/ Rekonštrukcia cesty Škradné
- 3/ Budovanie verejného osvetlenia u Liščáka
- 4/ Dokončenie generálnej opravy mostov u Mišov a Katraka
- 5/ Budovanie a rekonštrukcia cesty u Jurištov
- 6/ Započatie výstavby „Rekonštrukcia vodovodu u Lašuta“
- 7/ Započatie výstavby vodojemu

Rozpočet na rok 93

	<i>Príjmy:</i>	<i>Plnenie rozpočtu</i>
Vodné	1	1
Bytové	110	110
Cintorínske	37	35
Odvoz TKO	125	83
Daň z príjmu fyzické osoby	3	3
Daň domová	266	299
Organizácie	234	
Z majetku	111	111
Správne poplatky	2	2
Pokuty	1	-
Zrušené dane a poplatky	910	926
Poplatky za psy	11	13
Poplatky zo vstupného	3	3
Popl. tabakové a alkoholické		
Fyzické osoby	100	100
Organizácie	70	135
Nebytové a bytové priestory	48	32
Úroky	7	12
Automaty	35	56
Neúčelové dotácie	158	158
	5 229,--	5 286,--

Rozpočet na rok 1993

	<i>Výdavky:</i>	<i>Plnenie rozpočtu 1993</i>
Vodné hospodárstvo	170	307
Doprava	2 544	889
Školenie	35	35
Požiarneho zboru	33	33
Kultúra – príspevok	100	100
Zbor pre občianske záležitosti	20	20

Bytové	63	62
Sociálne	20	14
Verejné osvetlenie	390	410
Pohrebníctvo	144	44
Poplatky TKO	350	330
Správa obce		
Materiál	180	178
Služby a výdavky	100	110
OVV	10	8
Cestovné	10	2
Mzdové	600	550
Odvody RNP	270	220
Údržba	70	70
Ostatné	20	20
Projekty	70	124
	5 229,--	3 555,--

Zostatok na základnom bežnom účte vo Všeobecnej úverovej banke v Čadci bol k 31.12.1993 = 1 730 088,54 Sk. Na rezervnom fonde 106 261,58 Sk.

Zvyky

História cirkevného úradu a náboženstva u nás: /Čerpané z materiálov miestnej fary a obecnej kroniky obce Čierne./

Naši predkovia boli katolíci od založenia osád od prvopočiatku osídlenia horných Kysúc. Krsty a sobáše museli odbavovať v Čadci, lebo u nás ani v Čiernom neboli kostoly ani fara. V Čadci bol prvý kostol vystavaný drevený. V 2. polovici 14. storočia farský úrad bol až v Jablunkove. V rokoch 1600 – 1676 bol pánom v Čadci Thurzo a kostol bol v rukách evanjelikov. V roku 1676 bol odovzdaný opäť katolíkom. V roku 1496 bol postavený kostol v obci Čierne, ktorý spoločne stavali i naši občania. Naši predkovia patrili do farnosti v Čiernom a prvá fara bola postavená z dreva a mala predsieň a dve izby pre farára a jednu pre domácnosť, taktiež sa tam nachádzala jedna komôrka.

V kronike obce Čierne, ktorá bola založená oveľa skôr ako naša sa uvádza, že obec Svrčinovec bola filiálkou fary v Čiernom. V tomto období mala obec Čierne 1 312 farníkov a obec Svrčinovec 1 276 farníkov. Zemepánom oboch obcí bol Mikuláš Esterházy. Kronika uvádza, že prvým farárom bol tridsaťtiročný Ján Špeldan, ktorý vedel latinský, slovenský, nemecký jazyk a maďarský nevedel. V roku 1828 stúpol počet farníkov v Čiernom na 2 021 a vo Svrčinovci na 1 616.

Matriky:

Boli založené v roku, kedy fara. V roku 1796 je zapísaných už niekoľko občanov. Ako prvý v matrike bol zapísaný chlapec a bol zo Svrčinovca a volal sa Ján Dej. Druhé zapísané v matrike bolo dievča z obce Čierne, volá sa Anna Benková. V knihe mŕtvych bol zapísaný

taktiež prvý občan Svrčinovca a volal sa Jakub Pajank. Zápis je z roku 1796 a druhým i tretím zapísaným v knihe úmrtí je občan Svrčinovca, boli to Juro Dunajovec a Mária Mišo. Matriky boli vedené po latinsky v rokoch 1843 – 1851 boli vedené v jazyku maďarskom. Tieto matriky viedol podľa údajov kroniky vždy vzorne farár Ján Špeldan, v rokoch jeho pôsobenia 1796 – 1799. Druhým farárom bol Ondrej Polkoráb, ktorý tu pôsobil v rokoch 1799 – 1801, tretím v poradí bol Samuel Peška od roku 1801 – 1809. Najdlhšie podľa záznamov pôsobil na fare farár Adam Horečný a to v rokoch 1809 – 1839. Ďalej tu boli títo farári Jur Novosad 1839 – 1860, Jur Lenčo 1860 – 1890, o ktorom sa píše, že bol veľkým silákom. Za funkcie pôsobenia tohto farára bola postavená murovaná fara v Čiernom, kostol ako i škola. V roku 1883 bola postavená fara, o päť rokov neskôr 1888 bol postavený kostol, ktorý stál 16 000 zlatých.

Po ňom nastúpil na faru nový farár, ktorý pochádzal z Rakovej a volal sa Juraj Gajdošík. Od roku 1839 boli na fare už aj kapláni. Po farskom úrade sa zriaďuje nový úrad, ktorý je v Čerňanskej kronike uvedený ako notariát pre obec Čierne a Svrčinovec. Notári viedli štátne majetky ako i matriky. V roku 1865 bol zaznamenaný na notariáte prvý štátny sobáš.

V roku 1910 bol tento úrad presťahovaný do Skalitého. V matrikách sme zistili, že začiatkom dvadsiateho storočia začalo obyvateľov v oboch obciach pribúdať. V rokoch 1847 zaznamenala matrika až 1 115 osôb, ktoré podľahli čiernemu moru, ktorý riadil vo farnosti v roku 1848. Z obce Svrčinovec bolo zapísaných 500 osôb. V roku 1873 postihlo našu obec ďalšie nešťastie a bola to cholera. V tento rok zomrelo podľa matriky 137 osôb, z toho 50 na cholere.

V roku 1920 – 32 pôsobili na fare títo farári: Adolf Kejval, František Masár, Jozef Minaroviech.

V tomto období sa zvýšil cirkevný rozpočet, ale i cirkevná daň v tomto období sa zvýšila o 100%. V kronikách i medzi ľuďmi sa najviac spomínalo na farára menom Juraj Gajdošík. Bol povýšený na kanovníka a potom bol odvolaný do Nitry, kde stále spomínal na obec Čierne a Svrčinovec. Preto poslali fare v Čiernom list, ktorý našli zo dňa 7.10.1928 žiada Ordinát v Nitre o výstavbu venoval 10 tisíc korún. Farníci ho mali veľmi radi, zomrel 24. októbra 1929.

Záver

Kto sa tu raz narodí, kto raz prejde týmto krajom, kto raz uvidí tú krásu prírody, zručiace potoky, zeleň lesov, zabudne na to, že náš kraj zvaný „drsnými Horniakmi“ je chudobnejší ako iné oblasti, práve pre tú čistotu a krásu kraja sa tu vždy vráti, hoci i v spomienkach k rodnému kraju, rodnej obci Svrčinovec.

Záverečné klauzula

Koncept za rok 1993 spracovala a do Obecnej kroniky prepísala Marta Cyprichová. Zápis bol schválený Obecným zastupiteľstvom pod číslom uznesenia..... .